

U Puli su otvorene dvije nove kulturno-turističke atrakcije, Muzejsko-galerijski prostor Sveta Srca i podzemni tunel Zerostrasse, izgrađen u doba Austro-Ugarske Monarhije

Posljednja izložba Numen/ For Use 'Introvertura' u Muzejsko-galerijskom prostoru u Puli (gore), kojoj je prethodila izložba golemog Apoksiomena Ante Rašića

Muzejska renesansa počinje u Puli

PODUZETNI
RAVNATELJ
Darko Komen,
ravnatelj
Arheološkog muzeja
Istre u Puli, inicijator
je obnove napuštene
crkve u muzejsku
instituciju

Otvaranjem Muzejsko-galerijskog prostora Sveta Srca te austrougarskog podzemnog tunela Zerostrasse, u Puli je započela svojevrsna muzejsko-turistička renesansa. Oba su objekta otvorena početkom prošlogodišnje turističke sezone, te su ih do sada posjetile tisuće turista, ali i Puljana željnih novih kulturnih iskustava i boljeg upoznavanja povijesti ovog, pomalo zaboravljenog grada impozantne prošlosti. U Svetim Srcima su se dosad mogle pogledati mnoge izložbe poput Rašićeva „Hrvatskog Apoksiomena“, „Pula - rađanje grada“, i izložbe grupe Numen/For Use „Introvertura“, dok je u petak, 13. travnja, otvorena svjetlosna izložba Ivana Marušića Klifa „Sveta Srca“. U Zerostrasseu, koji prolazi ispod brežuljka Kaštel na kojem se nalaze Sveta Srca, postavljena je, pak, stalna izložba „Počeci zrakoplovstva u Puli“ koja na neki način govori o svrsi izgradnje tih podzemnih tunela. Pulske je podzemne tunele, naime, gradila Austro-Ugarska pred početak Prvog svjetskog rata kao skloništa od zračnih napada za stanovnike te, u to vrijeme, glavne ratne luke Austro-Ugarske Monarhije. Izložba se nalazi u središnjem dijelu Zerostrassea, u kojem se spajaju četiri kraka ovog sustava tunela, od čega su zasad za posjetitelje uređena i otvorena samo dva.

Zanimljivost je Muzejsko-galerijskog prostora Sveta Srca to što je otvoren u desakraliziranoj i preuređenoj crkvi Srca Isusova i Marijina, izgrađenoj 1908. Nalazi se na brežuljku Kaštel, u središtu grada, na jednom od sedam brežuljaka na kojima se rasprostire Pula. Ispod brežuljka Kaštel prolazi i sistem podzemnih tunela Zerostrasse s četiri izlaza, od kojih se jedan nalazi u blizini samog Muzejsko-galerijskog prostora. Crkva se skraćeno nazivala crkvom Svetih Srca po redovnicama koje su je osnovale i koristile sve do kraja Drugog svjetskog rata. Sadašnji je objekt dislocirani dio Arheološkog muzeja Istre, a koncipiran je kao multimedijski prostor koji može primati izložbe muzejskog i galerijskog tipa, ali i kao mjesto održavanja predavanja, kongresa, znanstvenih tribina, predstava, koncerata, filmova i festivala.

NAPUŠTENA CRKVA

Nekadašnja je crkva Svetih Srca napuštena 1945., kada su redovnice otišle u Italiju, i bila je prazna sve do 1958., kada ju je Arheološki muzej Istre počeo koristiti kao depo. No, s vremenom je došlo do urušavanja krova, pa je početkom 90-ih godina arheološki materijal čuvan u crkvi premješten je u

Fort Bourguignon, a na crkvi je promijenjen krov. Arheološki se muzej 1995. u zemljišnim knjigama upisao kao vlasnik crkve, a današnji je Muzejsko-galerijski prostor Sveta Srca, otvoren u srpnju 2011.

Priču o izgradnji crkve i njenoj pretvorbi u muzejski prostor ispričao nam je Darko Komen, ravnatelj Arheološkog muzeja Istre (AMI). „Crkva Svetih Srdaca Isusova i Marijina izgrađena je 1908. godine na mjestu

1995. obnovljen urušeni krov i sanirana apsida koja se počela odvajati od ostatka građevine. Godine 2007. započet je veliki projekt obnove u srednjovjekovni lapidarij, ali je na kraju ipak odlučeno da postane multifunkcionalan prostor za postavljanje klasičnih muzeoloških izložbi u vitrinama, galerijskih izložbi, slobodnih instalacija u prostoru te za održavanje predavanja i koncerata“, kaže Darko Komen.

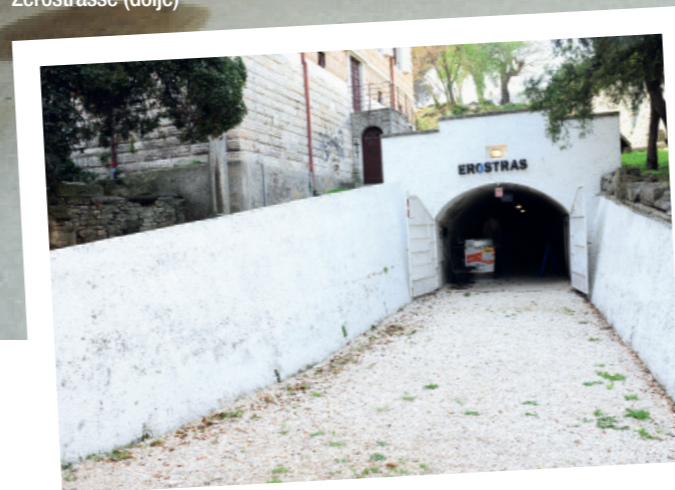

Skulpture 'Numen Light' dio su izložbe 'Introvertura' grupe Numen/ For Use

gdje su se 1886. nastanile redovnice Svetih Srdaca Isusova i Marijina radi intelektualnog i kršćanskog obrazovanja mladih djevojaka. Trobrodna je crkva bila dugačka 38 metara, široka 16, a visoka 18 metara. Nakon što su redovnice otišle u Italiju, crkva i samostan su postali društveno vlasništvo. Godine 1958. dana je AMI-ju na korištenje te su u nju smješteni arheološki predmeti razasuti po gradu, a čije se podrijetlo nije znalo sa sobom odnijela većinu dokumentacije, dok je samostan postao Srednja tehnička škola. Potkraj osamdesetih godina 20. stoljeća pojavila se inicijativa da se crkva preuredi u muzejsko-znanstveni centar, pa je

Katarina Povedić iz Povijesnog i pomorskog muzeja u Puli na križanju krakova tunela Zerostrasse, gdje je postavljena izložba 'Počeci zrakoplovstva u Puli'; glavni ulaz u Zerostrasse (dolje)

Cjelokupan je prostor dostupan osobama s invaliditetom. U crkvi su u bočnim brodovima dograđene galerije spojene mostom, a apsida je pregrađena i zatvorena velikim zidom na koji se preko projektora mogu projicirati filmovi, prezentacije i multimedijski sadržaji. Ugrađen je sustav grijanja i hlađenja kako bi prostor mogao biti korišten tijekom cijele godine. Postavljen je i sustav rasvjete za muzeološke izložbe, nadzorni i alarmni sustav, kao i višekanalno ozvučenje.

Okolni je prostor, također, uređen za korištenje u svrhu manifestacija.

U obnovu je uloženo oko 7 milijuna kuna, a sada ima ukupno 500 četvornih metara izložbenog prostora na dva nivoa, dok se treći nivo koristi kao skladište za stalni postav. Projekt preuređenja započela je arhitektica Ljubica Dugandžić iz Studija Arca, a nakon što je iznenada preminula posao je nastavio Bruno Nefat iz tvrtke Modus.

metalne konstrukcije obložene knaufom“, kazao je Darko Komen.

NOVI ŽIVOT STARIH CRKAVA

Muzejsko-galerijski prostor Sveta Srca otvoren je 14. srpnja 2011. izložbom AMI-ja „Pula-rađanje grada“, kako bi se populariziralo najveće nalazište amfora u svijetu, otkriveno u Puli. „Dosad su u ovom prostoru otvorene i izložbe „Deskripcija Ma-

nastojimo brendirati kao glavni centar kulturnog života u Puli i Istri, pa zbog toga ne prenosimo izložbe nakon što 'odrade' Zagreb i Split, nego ih ovdje stvaramo“, kazao je Darko Komen.

U Istri postoje mnoge napuštene i zaboravljene crkve, koje bi se mogle „oživjeti“ na razne načine. „Osnovna svrha ne smije biti samo obnova tih objekata već i određivanje neke svrhe koja im može osigurati „život“. Neke bi se od njih mogle uključiti u turističke i kulturne staze, a dosta bi se sredstava moglo dobiti preko projekta EU Revitas, namijenjenog oživljavanju unutrašnjosti Istre. Izložbu grupe Numen, otvorenu od 9. ožujka do 4. travnja, vidjelo je 2083 ljudi, u Noći muzeja je kroz Sveta Srca prošlo 1800 ljudi, a sve je dosadašnje izložbe posjetilo ukupno 14.000 ljudi, što je u odnosu na 60.000 stanovnika Pule zaista impresivnom postotak. Ulaz je na neke izložbe besplatan, dok se za druge naplaćuje što ovisi o procjeni uprave muzeja. Cilj nam je integrirati muzeje u kulturni život grada i otvoriti njihova vrata posjetiteljima, umjesto da budu introvertina mjesta namijenjena samo sebi“, kaže Darko Komen te dodaje da se upravo radi na idejnom projektu uređenja zgrade AMI-ja kojoj bi trebala biti dograđena staklena interpolacija okrenuta prema malom rimskom kazalištu.

Na dan našeg posjeta Muzejsko galerijskom prostoru Sveta Srca grupa Numen for Use upravo je iznosila svoje instalacije „Tuft“ koje su bile postavljene kao dio izložbe „Introvertura“. „Na izložbi smo postavili instalaciju 'Tuft' i projekt 'Numen Light', neutilitarne predmete koji predstavljaju našu viziju umjetnosti, kao novog oblika duhovnosti. 'Tuft' je golem sag izrađen u obliku crijeva obješenog na visinu od 3 metra, a kroz koji su se posjetitelji imali priliku prošetati i na neki se način okrenuti svojoj nutринi. 'Numen Light' su kubusi izrađeni od tzv. špijnskog stakla, a u konceptualnom smislu predstavljaju zarobljeno svjetlo“, objasnio nam je Nikola Radeljković, član hrvatsko-austrijskog dizajnerskog trojca Numen/For Use.

Istovremeno je u Svetim Srcima svoju svjetlosnu instalaciju počeo postavljati Ivan Marušić Klif. „U centralnom će prostoru biti jedno veliko, koso postavljeno platno, na koje će projicirati analogne projekcije nekoliko slika koje nalikuju na 'kvarenje' slike na starinskom, katodnom, televizoru. Bit će to golema instalacija široka 4 i visoka 14 metara, koju sam nazvao 'Sveta Srca' po samom prostoru u kojem ju postavljam, s obzirom na to da moji radovi nisu narativne,▷

// U CRKVI JE UGRAĐEN SUSTAV rasvjete, ali i hlađenja i grijanja pa se prostor može koristiti tijekom cijele godine

Koncept se postupno razvijao, a najznačajnija je intervencija izgradnja galerije čime se vizura malo zatvorila, ali je dobiven specifičan prostor kao kombinacija elemenata stare bazilike i novih materijala. Prostor je vrlo zahtjevan jer je sam po sebi dominantan, pa svaki autor koji izlaze mora ući u svojevrsnu interakciju s bivšom bazilikom. Očuvana su i obnovljena ulazna vrata, stupovi i kantorij su originalni, a napravljen je novi pod dok su galerije izrađene od

kedonije“, „Hrvatski Apoksiomen“ i „Introvertura“, a nakon Klifove svjetlosne izložbe slijedi izložba „110 godina Arheološkog muzeja Istre“ te velika izložba o prehrani u čije će postavljanje biti uključeni svih 12 istarskih muzeja, a ostatak će otvorena cijelo ljetno. U prostoru je održan i koncert Vijay Iyera, najboljeg američkog jazz pijanista 2010., nekoliko koncerata klasične glazbe, dodjela nagrade Kiklop, a pripremamo i nastup slovenske grupe Laibach. Prostor

SUVREMENI
UMJETNIK
Ivan Marušić Klif
(desno), u petak, 13.
travnja, otvorio je
izložbu u Muzejsko-
galerijskom prostoru
Sveta Srca (lijevo)

već prvenstveno vizualne prirode“, kazao je Ivan Marušić.

AUSTROUGARSKI TUNELI

Nakon obilaska Svetih Srca spustili smo se u podzemlje brežuljka Kaštel, u tunel Zerostrasse, čiji se glavni ulaz nalazi iza Dvojnih vrata u neposrednoj blizini AMI-ja. Pred ulazom u Zerostrasse dočekala nas je Katarina Povedić, koja je uz Gordanu Milenković iz Povijesnog i pomorskog muzeja Istre, autorica izložbe „Počeci zrakoplovstva u Puli“.

Krenuli smo u tunel građen u doba Austro-Ugarske, a koji je poslije koristila ta-

// ZA POSJETITELJE SU otvorena dva kraka tunela, dugačka 400 metara, prokopana ispod brežuljka Kaštel

lijanska vojska i zatim JNA, sve do 1990. „S obzirom na to da tunel vodi od Arene prema Forumu, dva najznačajnija antička spomenika u Puli, nazvali smo ga „nultom ulicom“, odnosno Zerostrasse što je kombinacija talijanske i austrijske riječi, budući da su Austrija i Italija ostavile značajan pečat u ovom gradu. Tunele su gradile austrougarske

vlasti prije početka i za vrijeme Prvog svjetskog rata za potrebe sklanjanja ljudi u slučaju zračnih napada. Ni jedan od sedam pulskih brežuljaka u najužoj jezgri grada nije ostao pošteđen bušenja, tako da je stvorena mreža podzemnih tunela-skloništa od kojih je najveća ona ispod brežuljka Monte Zaro, te podno Kaštela i Monte Ghira. Tunel ispod Kaštela širok je od 2 do 6 metara te visok između 2,5 i 3 metra, a cijelu godinu u njemu je temperatura između 14 i 18 Celzijevih stupnjeva“, objasnila nam je Katarina Povedić, vodeći nas zasad jedinim uređenim tunelom prokopanim ispod Kaštela.

Zerostrasse je za javnost otvoren 5. svibnja 2011., u povodu Dana grada Pule, dok su vrata pulskih tunela posljednji put bila otvorena 1991., za vrijeme dviju zračnih uzbuna oglašanih u Puli. „Za sada su za posjetioce otvorena samo dva kraka tunela ispod Kaštela duga 400 metara, a planiramo urediti i otvoriti i ostala dva, tako da će Zerostrasse tada biti dugačak 900 metara. Za otvaranje smo priredili izložbu fotografija 'Počeci zrakoplovstva u Puli' iz fundusa Povijesnog i pomorskog muzeja Istre, te smo tako obilježili i 100. obljetnicu prvog leta iz pulske

zrakoplovne luke. Tunele su bušeni u živoj stijeni, izrađeni su i sustavi prirodne ventilacije kao i sanitetske i sanitarne prostorije, tako da je bio osiguran višednevni boravak ljudi u njima. Podataka o izgradnji nemamo jer je posrijedi bila vojna tajna, a austrijske su vlasti odnijele svu dokumentaciju prilikom povlačenja. Kapacitet svih pulskih tunela je 50.000 tisuća ljudi, tako da su se u njih mogli skloniti gotovo svi tadašnji, ali i današnji stanovnici Pule“, kazala je Katarina Povedić.

Pulske su podzemne tunele nakon Prvog svjetskog rata talijanske vlasti nastavile koristiti, proširivati i nadograđivati. Nakon Drugog svjetskog rata upotrebljavala su se kao skloništa za civilno stanovništvo i za potrebe saniteta, a izrađena su i nova atomska skloništa. „Tunel koji smo otvorili bio je u dobrom stanju, a bilo ga je potrebno očistiti od šljunka, izbaciti vodu te ponovno provesti električnu struju, što je bio najveći problem s obzirom na veliku vlagu u unutrašnjosti. Uređenje je sponzorirala Zagrebačka banka i grad Pula, a Zerostrasse je tijekom prošle turističke sezone posjetilo nekoliko tisuća ljudi. Ulaznica košta 10 kuna, a posjetitelji sami prolaze kroz tunel, dok su za veće grupe organizirana i stručna vodstva“, kazala je Katarina Povedić. ●